
Globus cruciger ´ Globus imperial

Autor:

Data de publicació: 11-03-2019

A la Genealogia del Casal d'Aragó, un rotlle genealògic confeccionat vers el 1400 al monestir de Poblet, el pom hi apareix com a insígnia de tots els monarques de la casa d'Aragó.

La interpretació simbòlica del globus cruciger, per tant, fou, com a mínim, triple: la interpretació originària com a orbe del món sotmès al domini de l'emperador; la interpretació reial, per la qual l'orbe es reinterpretava com a símbol del conjunt de regnes d'un mateix sobirà, i, finalment, la interpretació cristina. Segons aquesta última, es tracta d'un símbol cristià usat a l'edat mitjana en monedes, escuts, en la iconografia i les insígnies reials dels reis d'Aragó com els ceptres, en fites, etc. i representa el domini de Crist (la creu) sobre el món (l'esfera).

Orbe imperial del Sacre Imperi Romà Germànic, part de la Imperial Regalia

Cruciger danès del globus , part de la Crown Regalia danesa

El globus cruciger (llatí per a "orbe creuat"), també conegut com "l'orbe i la creu", és un orbe (llatí: globus) superat (llatí: gerere , per vestir) per una creu (llatí: crux). Ha estat un símbol d' autoritat cristiana des de l' edat mitjana , utilitzat en monedes , en iconografia i amb un ceptre com regalia real.

La creu representa el domini de Crist sobre l'orbe del món, literalment sostingut a la mà d'un governant terrenal. En la iconografia de l'art occidental , quan el mateix Crist té el globus, es diu Salvator Mundi (llatí per al "Salvador del Món"). L'estàtua del nen Jesús de Praga del segle XVI conserva d'aquesta manera un globus crucier .

Història

Crist com Salvador Mundi

El globus cruciger va ser utilitzat en l' Imperi bizantí , tal com es mostra en aquesta moneda de l'emperador Leoncio (d. 705)

Mantenir el món a la mà, o més ominós, sota un peu, s'ha utilitzat com a símbol des de l'antiguitat. Als ciutadans de l'Imperi Romà, el món pla que tenia el déu Júpiter representava el món, o l'univers, com el domini que ocupava l'emperador. Una moneda del segle II del regnat de l'emperador Adrià mostra la deessa romana Salus amb el peu sobre un globus i una moneda del segle IV del regnat de l'emperador Constantí I el mostra amb un globus a la mà. L'orbis terrarum era central de la iconografia de la Tetrarquia, que representava la restauració de la seguretat dels Tetrarca al món romà. Constantino vaig afirmar haver tingut una visió d'una creu per sobre del sol, amb les paraules "En aquest signe, conqueriràs" (llatí: In hoc signo vinces), a la batalla del Pont Milvian en 312. Els seus soldats pintaven creus sobre els seus escuts, i després van derrotar al seu enemic, Maxentius.

Amb el creixement del cristianisme al segle V, l'orbe (en les escriptures llatines orbis terrarum, el "món de les terres", d'aquí la paraula "orbe") va ser rematat amb una creu (d'aquí el globus cruciger), que simbolitza el domini del Déu cristià a tot el món. L'emperador va sostenir el món a la mà, per demostrar que el governà per compte de Déu. Als no cristians ja familiaritzats amb el món pagà, la superació d'una creu va enviar un missatge sobre el triomf del cristianisme. En la iconografia medieval, la mida d'un objecte, relativa a la dels objectes propers, va indicar la seva importància relativa; de manera que el món era petit i el que la tenia era gran, per emfatitzar la naturalesa de la seva relació. Encara que el globus simbolitzava tota la Terra, el seu ús es va estendre entre molts governants cristians (alguns d'ells ni tan sols sobirans) que van regnar sobre petites parts de la terra.

La primera aparença coneguda en l'art va ser probablement a principis del segle V, possiblement entre els anys 395 i 408, al revés de les monedes de l'emperador Arcadi, però, sens dubte, el 423 al revers de les monedes de l'emperador Teodosi II.

El globus cruciger es va associar amb governants poderosos i éssers celestes per igual; va adornar representacions d'emperadors i reis, així com dels arcàngels. Va aparèixer per primer cop en monedes a principis del segle V i va romandre popular durant tota l'edat mitjana en monedes, iconografia i regalia reial. El papat, una vegada que rivalitzava amb l'emperador del Sacre Imperi Romà Germànic per l'estatut feudal suprem del senyor liege de tots els altres governants (catòlics), també mantenia el símbol sobre la tiara papal ("triple corona", no hi ha cap papal separat orbe). L'orbe coronat s'utilitzava generalment com a finial a les corones reals occidentals, ja siguin objectes reals o simplement corones heràldiques, a tota Europa, com per exemple a Dinamarca, Suècia, Bèlgica, Holanda, Itàlia, Espanya, Portugal, Hongria, Romania, Iugoslàvia i Alemanya imperial, entre d'altres. Encara es pot veure a les armes nacionals de les monarquies europees supervivents. Fins i tot en l'era moderna del Regne Unit, l'Orbe del sobirà simbolitza tant l'estat com l'Església d'Anglaterra sota la protecció i domini de la corona reial.

Mare de Déu de Derzhavnaya amb l'orbe

Verge amb globus cruciger - links

Globus imperial a Catalunya

El globus imperial o orbe imperial (en llatí medieval *globus cruciger*,^[1] «globus que porta una creu»; en alemany *Reichsapfel*, «poma imperial») és una figura esfèrica coronada d'una creu. Era una de les insígnies dels emperadors bizantins i dels emperadors del Sacre Imperi Romanogermànic. També l'utilitzaren altres emperadors, com el de Rússia o el rei d'Anglaterra com a emperador de l'Imperi Britànic que era.

Amb el pas del temps, l'acabaren adoptant diversos reis com a insígnia, per bé que originàriament, no els corresponia l'ús d'aquesta insígnia imperial. L'adopció d'aquesta insígnia imperial per part de certs reis obligà a modificar-ne el simbolisme o interpretació simbòlica.

En el cas de la Corona d'Aragó, sembla que el va introduir el rei Anfós o Alfons el Benigne.^[2] Ramon Muntaner l'esmenta en el marc de la seva coronació (vegeu a sota). Pere III, el Cerimoniós, també l'esmenta en el marc de la seva Crònica:

Dissabte après, que fo festa de Nadal, nós cavalcam per la vila amb les insígnies reial, ço és, daumàtica, corona, estola e maniple, e lo pom e lo ceptre^[3]

A la Genealogia del Casal d'Aragó, un rotlle genealògic confeccionat vers el 1400 al monestir de Poblet, el pom hi apareix com a insígnia de tots els monarques de la casa d'Aragó.

La interpretació simbòlica del globus crucíger, per tant, fou, com a mínim, triple: la interpretació originària com a orbe del món sotmès al domini de l'emperador; la interpretació reial, per la qual l'orbe es reinterpretava com a símbol del conjunt de regnes d'un mateix sobirà, i, finalment, la interpretació cristina. Segons aquesta última, es tracta d'un símbol cristià usat a l'edat mitjana en monedes, escuts, en la iconografia i les insígnies reials dels reis d'Aragó com els ceptres, en fites, etc. i representa el domini de Crist (la creu) sobre el món (l'esfera).

El globus crucíger sol representar-se dividit en tres camps, els quals simbolitzen els tres continents medievals del món: Àsia, Europa i Àfrica.

En heràldica s'anomena tradicionalment en català món. A l'Edat Mitjana, el globus i el ceptre reial dels monarques catalans rebien el nom de pom^[4] i verga respectivament. Ramon Muntaner descriu així les insígnies d'Anfós d'Aragó el dia de la seva coronació:

E la verga era d'aur, e havia tota hora bé tres pams de llonc, e al cap de la verga hi havia un robí, lo pus bell que anc fos vist, e bé tant gros, com un ou de gallina. E lo pom era d'aur, e havia al cap una flor d'aur ab peres precioses, e sobre la flor una creu molt ricament ordenada de peres precioses (i el ceptre era d'or i feia ben bé tres pams de llarg, i a l'extrem superior del ceptre hi havia un robí, el més bell que mai s'hagi vist, i ben bé tan gros com un ou de gallina. El pom també era d'or, amb una flor d'or a l'extrem, plena de pedres precioses, i, damunt la flor hi havia una creu molt ricament adornada amb pedres precioses)^[5]

Simbologia

La simbologia de l'orbe a l'Edat Mitjana catalana es desprèn d'aquest fragment de la Crònica de Ramon Muntaner:

E la verga significa justícia que deu tenir sobre totes coses, que així com la verga és llonga e tesa, e la verga bat e castiga, així la justícia castiga que·ls malvats no gosen fer mal, e·ls bons se'n milloren de llurs condicions. E lo pom significa que així com ell té lo pom en la sua mà, que los seus regnes té en la mà e en poder seu; e pus Déu los hi ha comenats, que·ls defena e·ls reja e·ls govern ab veritat, ab justícia e ab misericòrdia e que no consenta que null home per si ne per altri los faça tort negú. E així lo dit serventesc entés bé lo dit senyor rei e la sentència que porta; e si a Déu plau ell ho metrà en obra en tal manera que tot lo món ne serà pagat: així li'n do Déu gràcia (el ceptre significa la justícia que ell ha de guardar sempre per damunt de tot, perquè, així com la verga és llarga i rígida i pega i castiga, així

---

també castiga la justícia a fi que els malvats no gosin fer mal i els bons millorin llur condició. El pom significa que així com ell el té amb la mà, també té els seus regnes en la seva mà i en el seu poder i, ja que Déu els hi ha encomanats, [convé] que els defensi, regeixi i governi amb veritat, justícia i misericòrdia, i no consenti pas que ningú, ni per ell mateix ni per altri, els faci cap tort. Comprenqué bé el senyor rei l'esmentat sirventès i el missatge que portava; i, si a Déu plau, ell ho durà a terme de tal manera que tothom n'estarà content i satisfet: que Déu li doni la seva gràcia per aconseguir-ho)[6]

Galeria

Una moneda romana Antoninian que mostra a Carinus que sosté pilum i globus terraqüi

Estàtua de Júpiter amb un ceptre i orbe

Emperador Federico I Barbarroja

El Toro d'Or de 1356 pel Carles IV, l'emperador del Sacre Imperi Romano Germànic

Charles II d'Hongria

Maria d'Hongria

Charlemagne , d' Albrecht Dürer

Segismundo, Emperador del Sacre Imperi Romà , per Albrecht Dürer

Frederick V sostenint l'orbe

Cruciger austríac de globus , part de les joies de la corona austríaca

Regalia de Suècia amb l'orbe.

Regalia de Rússia

Mare de Déu amb orbe a la icona de la Mare de Déu Derzhavnaya

Escut d' Uppland

Orbe i ceptre a l' escut d'armes de Montenegro ; diversos altres escuts usen de la mateixa manera

Vegeu també

La pilota i la creu
Sant Grenada d'Antioquia (sàtira del globus cruciger)

Monde (corona)
Símbol de la Terra
Esferes celestes
Mapa T i O

Referències

Leslie Brubaker, Diccionari de l'edat mitjana , vol 5, pàg. 564, ISBN 0-684-18161-4
Imatge del segle X Orbe, cetro i insígnia de la Corona del Sacre Imperi Romà Germànic

Enllaços externs

Mitjans de comunicació relacionats amb Globus cruciger a Wikimedia Commons